

Kirkeordning – stat og kirke

Seminar under Kirkemøtet 2012

Ved direktør i Kirkerådet Jens-Petter Johnsen

Veien fram mot grunnlovsendingene mai 2012

Mai 2012 blir en milepæl i Den norske kirkes historie. Den 21. mai behandler Stortinget etter planen den største samlede grunnlovsendingen siden 1814.

Staten blir etter dette ikke lenger en konfesjonell luthersk stat, med en offentlig statsreligion. I stedet får vi en ny formulering av grunnlovens verdigrunnlag, og grunnlovsbestemmelser om understøttelse og likebehandling av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Staten skal ikke lenger drive religiøs virksomhet, men understøtte Den norske kirke som folkekirke, og andre tros- og livssynssamfunn på like linje. (FADs Høringsnotat 1. feb 2011)

Noen uker etter grunnlovsendingene, og som konsekvens av disse, behandles regjeringens forslag til endringer av Kirkeloven. Med disse vedtakene følger Stortinget opp kirkeforliket mellom alle de politiske partiene fra april 2008.

Forut for dette har Den norske kirke gjennomført en demokratireform, slik det var forutsatt i kirkeforliket. Kirkemøtet 2012 har evalueringen av demokratireformen oppe til behandling. Dette Kirkemøtet har også saker som er konsekvenser av grunnlovsendinger, sakene om tilsetting av biskoper og proster.

Neste Kirkemøte blir det første Kirkemøte i en statsunderstøttet folkekirke som ikke lenger forvalter statens offentlige religion. Og den nye biskopen i Agder og Telemark som skal erstatte Olav Skjevesland når han går av 1. juni, vil være den første biskopen tilsatt av Kirkerådet.

Hvordan har vi kommet hit?

Kirkerådets kirke-/stat-utvalg 1998-2002

Jeg skal ikke dra hele den lange historien fra de første forslag om «fri folkekirke» fra professor Absalon Taranger i 1906 over Kirkekommisjonen av 1908, Kirkeordningsnemda av 1945 og Sivertsen-utvalget som sto bak *NOU 1975:30 Stat og kirke*. Disse prosessene ledet fram til opprettelsen av Kirkemøtet i 1984 og lærenemnda i 1988.

Jeg skal heller ikke gjennomgå den gradvise overføringen av myndighet til kirkelige organer, med overføring av tilsettingsmyndighet for menighetsprester, kateketer og diakoner til bispedømmerådet fra 1989 og overføring av liturgimyndigheten til Kirkemøtet fra 1991 som de viktigste.

Dette nevner jeg bare for å vise at spørsmålene om kirkens forhold til staten, og om hvordan kirken skal ordnes og organiseres ikke er nye spørsmål.

Jeg vil starte omkring 1998.

I 1996 vedtok Stortinget ny kirkelov som erstattet Lov om Den norske kirkes ordning fra 1953. Hovedsaken her var organiseringen av kirken på sokne- og kommunenivå. Den lokale kirkes ordning. *Kirken* fikk selvstendige forvaltningsorganer overfor *kommunen*.

Ikke lenge etter tok daværende Oslobiskop Andreas Aarflot initiativ til en utredning av forholdet mellom stat og kirke. Primært ønsket man seg en offentlig utredning, men da det ikke var politisk vilje til det, vedtok Kirkerådet i februar etter Bispemøtets anbefaling å oppnevne et kirkelig «kirke-stat-utvalg».

Utvalget avgav innstillingen *Samme kirke – ny ordning* i 2002. Det leverte også en rekke delrapporter.

Det banebrytende ved innstillingen var at spørsmålet om kirkens forhold til staten ikke bare ble betraktet fra kirkens synsvinkel, med hovedhensyn til kirkens frihet i forhold til staten. Ved siden av dette perspektivet vektla utvalget at spørsmålet om kirkens forhold til staten må nyordnes av hensyn til staten selv. Omkvedet, som utvalgets leder Trond Bakkevig i særlig grad preget, ble: «Staten er for alle, kirken er for dem som vil høre til.»

Som følge av dette, gikk utvalget grundig inn på religionspolitiske spørsmål med et prinsipielt utgangspunkt i menneskerettighetene, dvs. særlig tros- og livssynsfriheten. Utvalget leverte en viktig delrapport om Religionsfrihet og religionspolitikk (2001) skrevet av Ingvill Thorson Plesner. Hun bidro sterkt til at uttrykket «aktivt støttende tros- og livssynspolitik» ble lansert av Kirke-stat-utvalget. Siden er uttrykket tatt inn i offisielle tros- og livssynspolitiske dokumenter fra regjeringen.

I ettertid kan det se ut til at kirke-stat-utvalgets nye religionspolitiske tilnærming bidro vesentlig til den politiske nyorienteringen omkring stat-kirke-spørsmålet som har kommet i de følgende ti årene.

Kirke-stat-utvalget foreslo en ny ordning mellom staten og Den norske kirken.

- Alle grunnlovsbestemmelser som bare gjelder Den norske kirke ble foreslått fjernet.
- Den norske kirke måtte få et annet rettsgrunnlag enn gjeldende kirkelov.
- Utvalget foreslo at Kirkemøtet skulle vedta en kirkeordning som et rettslig grunnlag for Den norske kirkes virksomhet.
- Utvalget kom også med forslag som berørte Den norske kirkes finansiering, organiseringen av Den norske kirke og andre spørsmål.

Utredningen ble sendt på en bred høring til alle landets menigheter, fellesråd, bispedømmer og andre kirkelige instanser. Nesten 1400 høringsinstanser avgav høringsuttalelser. Det viste seg at nesten halvparten av høringsinstansene ikke støttet utvalgets hovedforslag. Men saken var satt i bevegelse.

To spor fra 2003 og framover: Gjønnestutvalget og Prosjekt kirkelige reformer

Fra «Samme kirke – ny ordning» gikk deretter prosessen videre på to spor.

Gjønnnes-utvalget

Regjeringen med kirkestatsråd Valgerd Svarstad Haugland i spissen oppnevnte i mars 2003 det såkalte «Gjønnnes-utvalget», et offentlig utvalg for å vurdere forholdet mellom stat og kirke under ledelse av fylkesmann Kåre Gjønnnes.

Blant utvalgets 20 medlemmer var alle de politiske partiene på Stortinget representert, i tillegg til representanter for Den norske kirke, andre tros- og livssynssamfunn og faglig og juridisk ekspertise. Kirkerådets nåværende direktør var medlem av utvalget.

Utvalget avgav innstilling 31. januar 2006. Et stort flertall i utvalget (18 av 20) anbefalte at dagens statskirkeordning oppheves, og at det etableres en ny kirkeordning for Den norske kirke. De fleste av disse (14) anbefalte at Den norske kirke skulle organiseres som en «lovforankret folkekirke», 4 medlemmer anbefalte å gå lenger og etablere Den norske kirke som en «selvstendig folkekirke». 2 utvalgsmedlemmer anbefalte en videreføring av statskirkeordningen innenfor de gjeldende grunnlovsbestemmelsene («grunnlovsforankret folkekirke»).

Et flertall gikk inn for at det skulle innføres en mindre medlemskontingent i Den norske kirke, ved siden av fortsatt statlig og kommunal finansiering. Flertallet gikk også inn for en omfordeling av utgiftsforpliktelsene mellom stat og kommune.

Prosjekt Kirkelig reformarbeid 2003-2006

For det andre: Kirkemøtet vedtok i 2002 at det skulle arbeides videre med kirkelige reformspørsmål som ikke hadde nødvendig sammenheng med kirkens forhold til staten. Kirkerådet fulgte opp Kirkemøtets vedtak med å etablere Prosjekt Kirkelig reformarbeid 2003-2006 med en egen styringsgruppe ledet av Ådne Berge. Gunnar Thelin ble tilsatt som prosjektleder. Prosjektet drev forsøks- og utviklingsarbeid og utarbeidet utredninger og ressursmateriale på flere delområder.

Kirkeforståelsen: Det viktigste resultatet her var Kirkemøtets uttalelse fra 2004 om Den norske kirkes identitet og oppdrag. Dette dokumentet ble oversendt Gjønnnes-utvalget som uttrykk for Dnks selvforståelse i relasjon til stat-kirke-prosessen og kirkeordningsarbeidet.

På *økonomi*-området ble det utarbeidet en rapport om Ressursnivået i Den norske kirke (2004).

Når det gjelder *kirkelig organisering og arbeidsgiveransvar* ble det gjennomført en rekke forsøksprosjekter på sokne- og fellesrådsnivå. Det ble utarbeidet notater om Kriterier for kirkelig inndeling og en rapport om Kirkens reformarbeid. Organisasjons- og arbeidsgiverspørsmål (2005).

Dette munnet ut i kirkemøtets vedtak i sak 8/05 som bl.a. la til grunn

- at kirkens oppdrag og oppgaver skal ivaretas på lavest mulig tjenlig nivå
- at en fremtidig kirkeordning bør ha tre forvaltningsnivåer med demokratisk valgte organer
- at det skal være et felles arbeidsgiveransvar i en fremtidig kirkeordning

Kirkemøtet ba også Kirkerådet klargjøre konsekvensene for det biskoppelige tilsynet med et eventuelt endret forhold til arbeidsgiveransvaret.

Etter Kirkemøtet 2005 tok KA initiativ til et partssammensatt arbeid om arbeidsgiveransvaret i en framtidig kirkeordning. Kirkerådet støttet dette arbeidet økonomisk. I 2008 kom rapporten *Framtidig organisering av arbeidsgiveransvaret i Den norske kirke* (FOA). Det viste seg vanskelig å komme fram

til enighet i arbeidsgruppen. Presteforeningen trakk seg fra arbeidet, og biskop og stiftsdirektør tok dissens. Dermed munnet prosessen så langt ut i at de to arbeidsgiver- og arbeidstakerlinjene i kirken ikke kom til konsensus om hvordan arbeidsgiveransvaret skulle organiseres framover.

I samme periode, fra 2003 og framover var det også andre prosesser i gang som skulle bidra til vitalisering av menighetslivet: Trosopplæringreform, gudstjenestereform, Plan for diakoni, kirkemusikk, strategiplan for Samisk kirkeliv og kirkens kulturmelding.

Fra Gjønnnesutvalget til Kirkeforliket

Høringen etter Gjønnnesutvalget

Kirkestatsråd Trond Giske sendte Gjønnnes-utvalgets innstilling på høring og kalte det norgeshistoriens største dugnad. Alt som kunne krype og gå av kirkelige og offentlige høringsinstanser fikk mulighet til å uttale seg.

I høringen var det ganske jevnt løp mellom de som ønsket en endring av forholdet mellom stat og kirke og de som ønsket en videreføring. Det var tydelig bevegelse fra høringen i 2002. Åpenheten for endringer i statskirkeordningen var blitt større også blant kirkelige organer. Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Norges kristne råd var entydige i ønsket om endring i relasjonen mellom stat og kirke.

Men Gjønnnes-utvalgets forslag om en liten medlemskontingent for medlemmer i Den norske kirke fikk overveldende motstand i høringen. Forslaget om å overføre ansvaret for gravferdsforvaltningen fra kirkelig fellesråd til kommunen møtte også betydelig motstand.

Kirkemøtet i 2006 (sak KM 8/06) gikk med et betydelig flertall (63 mot 19 stemmer) inn for en «lovforankret folkekirke» hvor statens særskilte kirkestyre avvikles, kirkeloven endres til en kortfattet rammelov og Kirkemøtet får myndighet til å fastsette Den norske kirkes ordning.

Kirkerådets strategi: Valgordninger og bispeutnevnelser

Etter Kirkemøtets høringsuttalelse i 2006 la Kirkerådet en strategi som fulgte tre spor.

1. Kirkemøtet fulgte opp sin høringsuttalelse året etter med å tegne ut rammer og premisser for en framtidig kirkelov og kirkeordning (saken *Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke* (sak KM 8/07)).

Kirkemøtet uttalte seg om

- forholdet mellom statlig og intern-kirkelig regulering,
- hvilke endringer kirken ønsket i grunnloven,
- ønsket innhold i en kirkelov og om forholdet mellom kirkelov og kirkeordning
- hovedprinsipper og føringer for utarbeidelse av kirkeordning for Den norske kirke
- og prioriteringer og føringer for videre utredning og saksbehandling.

2. Samtidig så man at nøkkelen til forandringer i forholdet mellom stat og kirke antakelig lå i spørsmålet om *kirkelige valgordninger*. Siden slutten av 1990-tallet hadde politiske miljøer brukt dette som et hovedargument mot endringer i relasjonen mellom stat og kirke.

3. For det tredje så man muligheter for at spørsmålet om utnevning av biskoper og proster kunne bidra til bevegelse i saken. Flere galluper om forholdet mellom stat og kirke viste at det var stor tilslutning til at kirken burde få utnevne biskopene selv - fra over 60 % av de spurte. Kirken hadde også hatt en prøveordning for nominasjon og rådgivende avstemning som skulle evalueres.

Fram mot Kirkeforliket:

Stortingsmeldingen som lot vente på seg.

Høringen etter Gjønnnes-utvalget skulle lede fram til en stortingsmelding om forholdet mellom stat og kirke. Opprinnelig var stortingsmeldingen varslet i desember 2007. I løpet av våren 2007 hadde flere av de politiske partiene stat-kirke-spørsmålet oppe på sine landsmøter eller på landsstyremøter. Det var også en interpellasjonsdebatt i Stortinget i april 2007.

Det politiske bildet som avtegnet seg, var at regjeringspartiene var splittet i stat-kirke-spørsmålet.

- SV gikk inn for avvikling av statskirkeordningen.
- SP ønsket fortsatt grunnlovsfesting av Den norske kirke.
- Arbeiderpartiet var delt i tre fløyer, en statskirkebevarende fløy, en statskirke-oppløsende fløy og en mellomgruppe som var åpne for en løsning i retning av Gjønnnesutvalgets flertall. På Arbeiderpartiets landsmøte fikk et forslag om å avvikle statskirkeordningen ca. 30 % av stemmene.
- Opposisjonspartiene ønsket alle i større eller mindre grad et skille mellom stat og kirke og/eller en mer selvstendig stilling for Den norske kirke.

En hovedgrunn til at Stortingsmeldingen lot vente på seg, var splittelsen blant regjeringspartiene.

Det lå lenge an til at saken skulle trekke ut, og at det ville bli små resultater av prosessen også denne gangen (i likhet med i 1911 og 1975).

Et møte mellom Kirkerådet og regjeringen i januar 2008 ble viktig. Dette møtet er tidligere kjent bl.a. gjennom Vårt Land. Her møttes Kirkerådets ledelse både statsminister og kirkeminister. Kirkerådet hadde med en skisse til mulige mellomløsninger på en del punkter, mens statsministeren ga klart uttrykk for at denne saken skulle løses og føre til konkrete resultater.

Det gikk ikke lang tid før ting begynte å skje. I februar 2008 nedsatte Kirkedepartementet en arbeidsgruppe for kirkelig demokrati og valgordninger. Arbeidsgruppen ble nedsatt i samråd med Kirkerådet. Den skulle være hurtigarbeidende og legge fram sin innstilling innen 1. mai.

Det ble også klart at en Stortingsmelding senest måtte legges fram i april 2008, for at eventuelle forslag til endringer i grunnloven skulle kunne legges fram i tide.

I månedsskiftet mars-april tok kirkestatsråden kontakt med arbeidsgruppens leder, Trond Bakkevig, og anmodet om at noen hovedkonklusjoner fra arbeidsgruppen kunne legges fram for regjering og stortingskomite i begynnelsen av april. Arbeidsgruppen hadde da et ekstraordinært møte 5. april, hvor noen hovedprinsipper ble vedtatt. Bakkevig og jeg kunne møte KUF-komiteen på Stortinget med hovedlinjer til en kirkelig demokratiinnstilling, som jeg ga en foreløpig tilslutning til på vegne av Kirkerådet. Dette møtet fant sted 7. april.

Forut for dette møtet, hadde det vært konsultasjoner i et underutvalg i Regjeringen for å finne en omforent løsning i regjeringen. På disse møtene deltok statsråder fra AP, SP og SV med statssekretærer. Jeg var også innkalt og deltok uoffisielt for kirken.

Kirkeforliket

Den 9. april var jeg på vei inn på flyet på Gardermoen. Jeg skulle på landskonferanse for proster i Stavanger, hvor kirkestatsråden skulle holde en innledende hilsen. Det var naturligvis knyttet stor spenning til statsrådets hilsen, og til når og om det ville komme en stortingsmelding. Siste dato for stortingsmeldingen var angitt til 11. april. Det var nå bare to dager igjen til denne datoen.

Idet jeg går inn i flyet ringer telefonen. Det er statsråd Giske. Han ber meg komme til Statsrådets kontor der underutvalget skal møtes, nå også med Dagfinn Høybråten (KrF) som representant for opposisjonen. Det er bare å snu og reise til en intens og spennende forhandlingsprosess fra ettermiddagen 9. april og utover natten. Etter møtet på statsrådets kontor, flytter prosessen over til Stortinget. Her fortsetter forhandlingene med partiene med sikte på å få til et bredt kirkeforlik, med Kirkerådet (jeg og Olav Fykse Tveit) sittende klare for konsultasjoner på vegne av kirken.

Klokken 14 neste dag kan Giske og representanter for alle de politiske partiene på Stortinget presentere et omforent kirkeforlik som alle partiene sto bak. Det var harde tautrekninger. Senterpartiet vedtok med knapt flertall i landsstyre og stortingsgruppe å stille seg bak forliket. Men det kom i mål.

Og prostene samlet i Stavanger måtte nøye seg med en DVD-innspilt og allerede utdatert hilsen fra kirkestatsråden.

Kl. 14.00 den 10. april ble kirkeforliket offentliggjort. Dagen etter, 11. april, skulle Stortingsmeldingen om stat og kirke gå i statsråd. Departementets skrivere hadde en lang og arbeidsom natt med å skrive inn kirkeforlikets forslag som konklusjon på Stortingsmeldingen. Da Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) ble presentert på pressekonferanse fredag 11. april, forelå den i en foreløpig utgave som var rykende varm fra hustrykkeriet.

Kirkeforliket inneholdt som vi vet forslag til den største samlede revisjon av grunnloven siden 1814. Alle de 7 paragrafene som helt eller delvis omhandlet «statens offentlige religion» eller statskirkesystemet ble foreslått opphevet eller endret. Forliket skulle forplikte alle de sju politiske partiene på Stortinget ut Stortingsperioden 2009-2013. Dette betød at forslag til grunnlovsendringer måtte settes fram våren 2008, og behandles av Stortinget senest i vårsesjonen 2012.

En rekke elementer i statskirkeordningen skulle videreføres i forlikperioden.

Kirken skulle gjennomføre en demokratireform. Denne skulle gjennomføres «med utgangspunkt i Bakkevigutvalgets innstilling». Hva det gikk ut på kunne ingen vite mye om, for «Bakkevigutvalgets innstilling» forelå ikke i april 2008. Innstillingen «Styrket demokrati i Den norske kirke» ble først lagt fram 13. mai 2008.

Men da Stortingsmeldingen ble debattert i Stortinget fredag 13. juni 2008, var innholdet i «Bakkevigutvalgets innstilling» klart. Og i september 2008, like før utløpet av vårsesjonen 2008, ble de nødvendige grunnlovsforslag levert inn på Stortinget.

Religionspolitisk arbeid

Stat-kirke-spørsmålet handler ikke bare eller først og fremst om Den norske kirkes forhold til staten. Det handler vel så mye om hva slags stat den norske staten skal være. Og det handler om hvordan staten forholder seg til tros- og livssynssamfunn generelt.

Kirkemøtet ba allerede i 2006 om en religionspolitisk utredning som oppfølging av Gjønnesutvalgets innstilling. Kirkemøtet gjentok dette i 2008. Det ble også tatt et samlet initiativ om dette fra en rekke religionsledere som i april 2009 sendte brev til statsministeren.

Endelig, våren 2010, ble det bevegelse i saken. En interpellasjon fra Dagfinn Høybråten til statsministeren førte til en omfattende religionspolitisk debatt i Stortinget i mai 2010. Statsministeren varslet da at regjeringen ville nedsette et tros- og livssynspolitisk utvalg. Dette ble oppnevnt 25. juni 2010. Under ledelse av Sturla Stålsett skal utvalget legge fram forslag til en helhetlig tros- og livssynspolitikk innen årsskiftet 2012-2013.

Prop. L. 71

Demokratireformen ble gjennomført i årene 2008-2011. Dette har vi vært innom både i forbindelse med taler på åpningsdagen, i årsmeldingen, og i sak KM 12/12 om Evaluering av demokratireformen. I kirkeforliket var som nevnt gjennomføring av demokratireformen i Den norske kirke gjort til forutsetning for grunnlovsendingene.

Regjeringen har i proposisjon L. 71 konkludert med at demokratireformen alt i alt er tilfredsstillende gjennomført, selv om den – i likhet med våre egne vurderinger – peker på at ordningen for bispedømmeråds- og Kirkemøtevalg må forbedres.

Dermed konkluderer regjeringen med at det er grunnlag for grunnlovsendingene, og legger fram forslag om de nødvendige lovendingene som følger som konsekvens av dette. Det foreslås at

- Kirkerådet skal tilsette biskoper,
- bispedømmerådene skal tilsette proster.
- Kirkerådet får myndighet til å fremme saker for lærenemnda, først og fremst til å fremme læresaker mot biskoper (vi håper det blir en myndighet uten større praktisk betydning).
- Det vil ikke lenger være krav til kirkestatsråd og embetsmenn i kirkeavdelingen om at de må være medlemmer av Den norske kirke.
- Departementet forpliktes til å innhente faglig skjønn fra vedkommende kirkelige myndighet når saker som behandles i departementet har læremessige sider, noe som først og fremst kan handle om visse saker departementet får som øverste arbeidsgiver for prestene.

Kirkemøtet uttalte seg i 2011 om departementets foreløpige forslag til lovendinger. Vi registrerer at det ikke lenger foreslås å opprettholde krav om kirkemedlemskap for statsråd og embetsmenn i kirkesaker.

Kontroll- og konstitusjonskomiteens innstilling

Også kontroll- og konstitusjonskomiteen i Stortinget, som behandler grunnlovsendingene, har kommet til at demokratireformen er tilfredsstillende gjennomført, og at grunnlovsendingene kan gjennomføres etter planen. Innstillingen forelå 27. mars og var enstemmig. Tre partier fremmet

separate primærforslag, men en samlet komite sluttet seg til komiteens forslag om å vedta de foreslåtte grunnlovsendringene.

Stortinget vil vedta grunnlovsendringene 21. mai 2012. Denne dagen blir en merkedag ikke bare i Den norske kirkes historie, men i den norske statens historie og i norsk tros- og livssynspolitikk historie.

Fra 21. mai er ikke lenger Norge en konfesjonell luthersk stat. Staten har ikke lenger en religion, men understøtter Den norske kirke som folkekirke og alle tros- og livssynssamfunn på like linje.

Lovendringene vil bli stortingsbehandlet i begynnelsen av juni.

Hvor er vi? Kirken etter gjennomføringen av kirkeforliket

For å oppsummere: Gjennomføringen av kirkeforliket innebærer

1. Gjennomføring av demokratireformen i Den norske kirke
2. Endringer i gravferdsloven
3. Gjennomføring av grunnlovsendringer / overføring av tilsetting av biskoper og proster til kirkelige organer o.a
4. Det er også varslet en sak om mulige endringer i kirkeloven vedr. valgordninger til bispedømmeråd og Kirkemøte – våren 2013

I tillegg ventes utredningen fra statens tros- og livssynspolitiske utvalg innen utgangen av 2012.

Hva er oppnådd? Hva ikke?

Hvor er vi så når grunnlovsendringer og lovendringer er gjennomført?

- nye grunnlovsbestemmelser medfører avvikling av statsreligion, men fortsatt statlig understøttelse av en folkekirke – og andre tros- og livssynssamfunn
- staten avvikler sitt særskilte kongelige kirkestyre,
- kirken som tilsetter sine biskoper og proster selv,

Kirken skal imidlertid fortsatt finansieres av stat og kommune. Finansieringsordningene ligger fast i rammen av kirkeforliket.

Viktige spørsmål gjenstår – og de må løses etter utløpet av kirkeforliket:

- prester, proster og biskoper er fortsatt statstjenestemenn,
- Kirkerådet og bispedømmerådene er fortsatt statlige forvaltningsorganer og
- Den norske kirke opprettes ikke som eget rettssubjekt.

Kirkemøtet har gitt klart uttrykk for at det må skje endringer også på disse områdene, slik at det også i realiteten blir slik at Staten ikke driver og heller ikke styrer Den norske kirke, men understøtter den. Veien er så langt ikke klar for at Kirkemøtet som Den norske kirkes øverste organ får den øverste regelgivende myndigheten i kirken. Det gjenstår mye arbeid. Ikke minst gjenstår det arbeid med videre utvikling av Den norske kirkes ordninger framover.

Kirkeordning etter 2013

Dagens kirkeordning fungerer på mange måter godt. Årsmeldingen for 2011 viser både i tall og temaer at Den norske kirke er nærværende og tilstede. Men etter grunnlovsendringene og kirkeforliket er det enkelte spørsmål som må finne en ny organisatorisk løsning. Samtidig åpnes et mulighetsrom for løsning også av andre spørsmål som vi kan gjøre noe med.

Stortingsmelding nr. 17 (2007-2008) slår fast at gjennomføringen av kirkeforliket og grunnlovsendringene legger «mindre bastante rammer» for en videre utvikling av Den norske kirke. Fra politisk hold legges det opp til en skrittvis utvikling framover – også etter at grunnlovsendringene er gjennomført.

Kirkemøtet har gitt Kirkerådet mandat til å arbeide for:

- Etablering av Den norske kirke som selvstendig rettssubjekt
- Overføring av arbeidsgiveransvaret for presteskaper til kirken
- At bispedømmeråd og de sentralkirkelige råd ikke lenger skal være statlige forvaltningsorganer

Kirkemøtet har gitt retningsgivende vedtak for arbeidet med kirkeordning både i 2005 og 2007. Disse vedtakene gir rammer og prinsipper for arbeidet med framtidig kirkeordning.

For å ta arbeidet med framtidens kirkeordning videre, nedsatte jeg i januar 2010 en arbeidsgruppe som skulle komme med forslag til regeltekst for en framtidig kirkeordning. Arbeidsgruppen la fram sin rapport «Kjent inventar i nytt hus» i august 2011. Våren 2011 arrangerte bispedømmene i samarbeid med Kirkerådet seminarer om framtidig kirkeordning. Både arbeidsgruppens rapport og seminarturneen har stimulert debatt og samtale om kirkeordningsspørsmålene.

Nå ønsker Kirkerådet å gi alle som ønsker anledning til å komme med innspill og respons på et refleksjonsdokument som skal sendes ut i slutten av mai, med svarfrist 1. desember 2012.

Gitt at Kirkemøtet (som representant for Dnk som eget rettssubjekt)

- har fått regelgivende kompetanse i kirken,
- arbeidsgiveransvaret for prester, proster og biskoper er overført fra staten til Dnk,
- Kirkerådet og bispedømmerådene ikke lenger er statlige forvaltningsorganer:

Hvordan skal kirken da organiseres og hvordan skal da Den norske kirkes kirkeordning se ut?

Dette er spørsmålet som refleksjonsprosessen dreier seg om. Endringer vi KAN eller BØR gjøre noe med. Fremdeles vil det være Stortinget som er siste avgjørende myndighet i de overordnede spørsmålene, inntil en eventuell grundigere revisjon av kirkelovgivningen.

Kirkerådet legger opp til at Kirkemøtet allerede i 2013 skal få en sak om kirkeordning til behandling. Kirkemøtet vil da kunne uttale seg om i hvilken hovedretning vi skal gå, og med hvilket tempo.

Konklusjon

21. mai blir en historisk dag for Norge og for Den norske kirke.

Det gjenstår arbeid både når det gjelder forholdet mellom stat og kirke og framtidens kirkeordning. Kirken får nå mulighet til å utvikle en kirkeordning som ikke først og fremst gjenspeiler en statlig struktur, men som kan bygges på et ekklesiologisk utgangspunkt.

Hvordan bør den kirkeordningen utformes i dette hunderåret, som best tjener kirkens mål og oppgave: Å være en folkekirke som tjener evangeliets sak?